

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/40902,Marcin-Markiewicz-Oblawa-Augustowska-najwieksza-zbrodnia-na-Polakach-po-II-wojni.html>
2022-06-25, 00:42

Marcin Markiewicz: Obława Augustowska - największa zbrodnia na Polakach po II wojnie światowej

Najbardziej tragiczną odsłoną działań NKWD w Polsce była Obława Augustowska. Celem tej operacji było rozbięcie oddziałów partyzanckich operujących na pograniczu polsko-litewskim - w Puszczy Augustowskiej i na terenach do niej przyległych.

Zarówno powiat suwalski, jak i augustowski po opuszczeniu przez frontowe wojska Armii Czerwonej w styczniu 1945 r. zostały praktycznie opanowane przez podziemie niepodległościowe. Partyzantka zwalczała terenowe agendy nowej władzy i komunistyczny aparat represji. W powiecie suwalskim do końca maja 1945 r. rozbito siedemnaście z osiemnastu posterunków MO, z czternastu zarządów gmin - działały tylko dwa. Rosyjski badacz Nikita Pietrow sugeruje, że - oprócz wzmożonej aktywności podziemia - przyczyną sowieckiej operacji mogło być zabezpieczenie przejazdu Józefa Stalina na konferencję w Poczdamie. Podjęto wówczas bezprecedensowe środki ostrożności - na terytorium Polski każdy kilometr torów był strzeżony przez ośmiu, dziesięciu żołnierzy Wojsk Wewnętrznych NKWD.

Obława Augustowska została przeprowadzona siłami 50. armii 3. Frontu Białoruskiego oraz 62 Dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD. Akcją dowodzili: Zastępca Szefa Głównego Zarządu Kontrwywiadu Smiersz gen. major Iwan Gorgonow oraz Szef Zarządu Kontrwywiadu 3. Frontu Białoruskiego gen. porucznik Paweł Zielenin. W operacji brali udział również funkcjonariusze lokalnych struktur polskiego komunistycznego aparatu bezpieczeństwa i milicji oraz ich tajni współpracownicy. Ponadto w powiecie suwalskim zaangażowane zostały dwie kompanie 1. Praskiego Pułku Piechoty WP.

Między 12 a 19 lipca 1945 r. oddziały sowieckie przeprowadziły szereg lokalnych operacji, podczas których zatrzymywano zarówno ludzi podejrzanych o kontakty z partyzantką niepodległościową, jak również osoby zupełnie przypadkowe, przebywające jedynie poza swoim miejscem zamieszkania. Sposoby i okoliczności aresztowania poszczególnych osób były różne - w domach, na drogach, w pracy, na polach, niekiedy otaczano całe wsie. W Jaziewie zwołano wiejskie zebranie, a następnie zatrzymano wszystkich jego uczestników. Kilkudziesięciu partyzantów dostało się w ręce NKWD po bitwie nad jeziorem Brożane.

21 lipca 1945 r. Szef Głównego Zarządu Kontrwywiadu Smiersz Wiktor Abakumow informował ludowego komisarza spraw wewnętrznych Ławrientija Berię, że podczas obławy zatrzymano 7049 osób, z których po przesłuchaniu (tzw. filtracji) 5115 zostało wypuszczonych. Aresztowanych Litwinów przekazano organom NKWD LRS. 592 Polaków nigdy nie wróciło do domów - zostali zamordowani i pochowani w nieznanym miejscu.

Chociaż rozstrzelani podczas podobnych operacji czekistowsko-wojskowych były normalną praktyką, to liczba eksterminowanych osób czyni z Obławy Augustowskiej największą masową zbrodnię, popełnioną na cywilach w Europie między zakończeniem II wojny światowej a wojną w byłej Jugosławii w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Do dziś nie udało się ustalić miejsca spoczynku ofiar tej zbrodni.

Fragment tekstu autorstwa Marcina Markiewicza pt. „Wyzwolenie czy okupacja?”, opublikowanego w 2016 r. albumie „Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945” przez białostocki oddział IPN.

Список арестованных по делу о ликвидации НКВД в августе 1945 г. (список арестованных не полный)

Имя	Возраст	Профессия	Дата ареста	Место ареста	Дата освобождения	Место освобождения
Александров Александр	45	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Борисов Борис	35	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Васильев Василий	55	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Григорьев Григорий	40	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Давыдов Давыд	60	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Земсков Земсков	30	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Иванов Иван	45	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Козлов Козлов	50	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Левин Левин	35	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Михайлов Михайло	40	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Новиков Новиков	55	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Орлов Орлов	30	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Петров Петров	45	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Рябенко Рябенко	50	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Сидоров Сидоров	35	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Тихонов Тихонов	40	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Ульянов Ульянов	55	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Федотов Федотов	30	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Харченко Харченко	45	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Цыганов Цыганов	50	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Шаров Шаров	35	Учитель	1945	Августов	1945	Августов
Щербак Щербак	40	Рабочий	1945	Августов	1945	Августов
Юрьев Юрьев	55	Пенсионер	1945	Августов	1945	Августов
Яковлев Яковлев	30	Учитель	1945	Августов	1945	Августов

НАЧАЛЬНИКУ ШТАБА 3 БЕЛОРУССКОГО ФРОНТА
 СЛУЖЕБНОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ
 о количестве освобожденных лиц и выделении билетов в количестве 50 штук на проезд в 12 по 21.7.45

1. Всего освобождено - 5096 человек.
 2. На них выдано: билетов в издательском - 611 человек, в том числе: командир бригады "Грозь", командир роты - 1, командир взвода Августовского района, командир роты - 1, командир взвода - 3, командир роты - 5, агент охранности - 15, разведчик - 504, похищенный билетом - 72, охранительный взвод - 4, агент госбезопасности - 2.
 3. Задержаны в органах "МВД" - 500 человек.

П А Н Т О В
 С уважением/без敬意 верный
 МАЛОП
Сидоров (Сидоров)

Сидоров Сидоров - 1945
 Сидоров Сидоров - 1945
 Сидоров Сидоров - 1945

Prace ekshumacyjne w Gibach, 1987 (zbiory)

Siedzi pośrodku mjr Franciszek Szabunia „Zemsta”, „Lechnita”

